

BEKJEMPELSE AV PARKSLIREKNE

Av Inger Sundheim Fløistad

Parkslirekne, *Fallopia japonica*, er en storvokst flerårig staude som blir opptil 2 meter høy. Bladene er ca 10 cm lange, brede og med tverr basis. Plantene danner tette bestand som raskt øker i omfang hvis planten får vokse fritt. Den overjordiske delen av planten dør når frosten kommer om høsten, men de karakteristiske bambuslignende, hule stenglene er tydelige kjennetegn gjennom vinteren. Om våren skyter plantene raskt frem nye skudd fra basis. I løpet av vekstsesongen kan både fragmenter av grenene og jordstenglene bidra til spredning av planten til nye voksesteder. I tillegg sørger jordstenglene, som kan vokse ned til 3 meters dyp og opptil 7 meter fra morplanten, for at bekjempelse av denne arten er krevende.

Opprinnelig kommer parkslirekne fra Øst-Asia. Arten ble innført som prydplante til Norge på midten av 1800-tallet, men har de senere år endret status og er nå en av våre mest brysomme hageflyktninger. Utbredelsen er foreløpig hovedsakelig i kystområdene i Sør-Norge, men den fins spredd nord til Nordland. Arten er i rask spredning langs transportårer og på skrotemark.

De store slirekne-artene danner store bestander når de får stå i fred.

Foto: Inger Sundheim Fløistad

Kjempeslirekne, *Fallopia sachalinensis*, og hybridslirekne, *Fallopia x bohémica*, er to andre storvokste slireknearter som er i rask spredning her i landet. De kan bli opptil 3 meter høye og har blader på opptil 30 cm. Bekjempelse gjennomføres på samme måte for alle tre artene.

Spredning

Det er lite frøspredning av parkslirekne i Norge. Flytting av jordmasser, hageavfall og veikantslått er trolig de viktigste årsakene til spredning av parkslirekne. Maskiner og utstyr kan også lett bidra til spredning av planten. Både stengelfragmenter og biter av jordstengler på størrelse med en fingernegl kan gi opphav til nye planter. Forholdsregler må derfor tas ved graving nær voksesteder til parkslirekne, ved veikantslått og ved transport av beskjæringsavfall. Det er også viktig med god reingjøring av maskiner og utstyr etter arbeid i slike områder. Kartlegging av eksisterende og nye bestand, målretta tiltak og oppfølging på disse lokalitetene over flere år, vil være den beste måten å få kontroll med parkslirekne.

Målsetting

Når bekjempelse mot parkslirekne iverksettes, eller der det skal graves i eller nær en forekomst, må målsettingen være å gjennomføre tiltakene slik at videre spredning unngås. Parkslirekne er oppført på Norsk svarteliste 2007 og er vurdert å utgjøre en høy risiko for stedegent biologisk mangfold.

Parkslirekne er også oppført på ISSG (Invasive Species Specialist Group) sin liste over verdens 100 verste invaderende fremmede arter.

De store slirekne-artene visner om høsten, og skuddene blir stående hele vinteren.

Foto: Hege Abrahamsen

Bekjempelsesmetoder

Bekjempelse av etablerte forekomster av parkslirekne er både dyrt og tidkrevende. Forebygging for å hindre videre spredning av arten er derfor et viktig tiltak.

Bekjempelsestiltak må følges opp konsekvent over flere år hvis de skal ha effekt. Planteavfall må behandles med forsiktighet. Brenning eller tørking av planteavfall på stedet kan være et godt alternativ dersom forekomsten er liten. Tiltakene for bekjempelse skal være de samme for nyoppdagete, gjenoppdagete og allerede kjente forekomster.

Bekjempelsesmetoder er oppgraving, nedkapping eller sprøyting.

Oppgraving

Forekomster med få* planter kan graves opp.

Plantematerialet må ikke bli liggende i kontakt med jord eller i kontakt med rennende vann slik at det på nytt kan slå rot. Det kan enten tørkes på en presenning eller lignende før transport, eller brennes på stedet.

Nedkapping

Mekanisk nedkapping kan brukes i tette forekomster med få*, middels mange* eller mange* planter. Kontroll med parkslirekne kun basert på mekanisk nedkapping er krevende og det er tvilsomt om mekanisk kontroll alene vil fjerne forekomsten.

Nedkapping må gjentas minst hver fjerde uke gjennom hele sesongen fra midten av mai til begynnelsen av september. Forekomstene slås så langt ned mot bakken som mulig, og en må unngå spredning av avkappet plantemateriale. Dette er viktig for å begrense videre spredning av parkslirekne til nye voksesteder.

Arealer som er nedkappet må følges opp med tiltak over flere påfølgende år for gradvis å utarme plantene. Utstyr og redskaper må alltid rengjøres etter bruk.

* *Mengde parkslirekne pr. lokalitet:*

Få = 1-50 skudd eller over 20 meter mellom hver plante der forekomsten dekker et større område

Middels mange = 50- 500 skudd eller 2-20 meter mellom hver plante der forekomsten dekker et større område

Mange = over 500 skudd eller under 2 meter mellom hver plante der forekomsten dekker et større område

Slått/nedkapping av slirekne

Mekanisk bekjemping av parkslirekne er krevende og må gjentas minst hver fjerde uke i vekstsesongen. Det er tvilsomt om mekanisk kontroll alene vil fjerne forekomsten. Tiltaket kan kombineres med sprøyting for å oppnå sikrere effekt. Avkappet må behandles med største forsiktighet. Dersom forekomsten er liten, kan avkappet brennes på stedet eller tørkes på en presenning før det fraktes ut av infisert område, alternativt kan det pakkes i tette sekker for frakt til forbrenningsanlegg. Maskiner og utstyr kan lett bidra til spredning av planten. Både stengelfragmenter og biter av jordstengler på størrelse med en fingernegl kan gi opphav til nye planter. Utstyret må derfor gjøres rent etter bruk.

Sprøyting

Sprøyting bør brukes i minst mulig utstrekning av hensyn til miljøet, spesielt langs vassdrag, men kan være påkrevet for å utrydde parkslirekne fra en lokalitet. Tiltakshaver bestemmer om det ønskes brukt plantevernmidler. Dette kan være aktuelt i store og tette forekomster. Ved sprøyting langs bekkefar og på elvebredder må dispensasjon fra Mattilsynet innhentes hvis plantene står så tett på vannkanten at det er fare for sprøyting over vann.

- Det mest effektive tidspunktet for sprøyting er trolig august. Aktuelt plantevernmiddel er et preparat med glyfosat som virksomt stoff.
- Det bør brukes høyeste tillatte dose, se etiketten for det valgte preparatet.
- Plantevernmiddelet skal påføres

plantenes blader mest mulig direkte slik at spredningen i naturen begrenses.

- Forekomstene må oppsøkes igjen også året etter behandling for å sjekke utviklingen av plantene og om nødvendig må punktbehandling gjennomføres på nytt.
- Behandlingen må gjentas i minst tre år på samme lokalitet. Fordi jordstenglene har vist seg å kunne overleve lenge i jord, må området følges opp ytterligere i flere år for å sjekke for nye planter.
- Tiltakene skal skje i henhold til Forskrift om plantevernmidler § 17-22. Alle som bruker plantevernmidler skal ha sprøytesertifikat.
- Arealet som skal behandles, skal merkes med plakat som er godkjent av Mattilsynet når området er åpent for allmenn ferdsel

http://www.mattilsynet.no/mattilsynet/multimedia/archive/00039/Advarselskilt_for_om_39690a.pdf

Kraftige skudd kjennetegner de store slirekneartene. Plantene sprer seg aggressivt med rotskudd på stedet. Infisert område må følges opp over mange år.

Foto: Hege Abrahamsen

Bekjempelse i praksis

Tiltakene gjennomføres på de samme steder/strekninger i minst tre år og området må følges opp for gjenvekst i ytterligere flere år. Valg av metodikk for bekjempelse må tilpasses lokale forhold. En kombinasjon av kjemisk og mekanisk bekjempelse kan være effektivt. Nedkutting etter at skuddene har begynt å strekke seg om våren, vil i første omgang bidra til at flere skudd bryter frem. Dette vil gi en større bladmasse å sprøyte på i august noe som trolig bidrar til å utarme rotsystemet mer effektivt. Tiltaket må uansett følges opp i flere år.

- Alle lokaliteter skal oppsøkes og bekjempes i henhold til ovennevnte kvalitetskrav.
- Ytterligere spredning av parkslirekne må forhindres. Vær oppmerksom på at avkappede stengler/ grener lett kan spres til nye lokaliteter med maskiner og utstyr og ved transport av planteavfallet.

Det er lite frøspredning av parkslirekne i Norge. Blomstene er små og nokså unnselige.
Foto: Inger Sundheim Fløistad.

Forsiktighetsregler

Personlig utstyr og maskiner må rengjøres for jord og plantedeler etter behandling av den enkelte bestand. Dette er viktig for å hindre spredning av parkslirekne eller

andre uønskede organismer til nye steder.

Veg er en viktig spredningskorridor. Selv små plantedeler av de store slirekne-artene kan gi opphav til nye planter.

Foto: Inger Sundheim Fløistad.

Massehåndtering og graving

Graving og flytting av masser som er infisert med plantemateriale fra parkslirekne bør unngås og bare gjennomføres dersom direkte bekjempelse på vokseplassen er umulig. Sprøyting med glyfosat et par uker før oppstart av eventuell graving vil bidra til å svekke plantene.

Dersom det skal graves eller fjernes masser der det er parkslirekne skal disse massene:

- håndteres lokalt med dyp nedgraving eller tildekking eller
- deponeres i varig deponi

I Storbritannia anbefales nedgraving på 5 meter dyp dersom en ikke kapsler inne plantematerialet i en ugjennomtrengelig duk. Jordstengler av parkslirekne kan trolig ligge i dvale i mange år og fremdeles ha evne til å skyte skudd. Deponi med parkslirekne må derfor avmerkes på kart slik at senere graving på lokaliteten kan unngås.

Dersom massene skal kjøres bort er det viktig å

- dekke massene godt under transport
- fjerne jord og plantedeler fra bil og maskiner før de tæs i bruk andre steder
- levere til godkjent varig deponi/mottak med egne rutiner for håndtering av denne typen spesialavfall

Massene skal under ingen omstendigheter benyttes i annen jordproduksjon eller der det skal plantes flerårige vekster.

Flytting av masser som er infisert med de store slirekne-artene, er en viktig spredningsvei.

Foto: Inger Sundheim Fløistad.

Graving i nærheten av slirekne-bestander

Jordstenglene kan vokse ned til 3 meters dyp og opptil 7 meter fra morplanter. All graving eller flytting av masser nær bestander av de store slirekneartene må derfor gjennomføres med særskilt forsiktighet

Dersom massene skal kjøres bort er det viktig å

- dekke massene godt under transport
- fjerne jord fra bil og maskiner før de tas i bruk andre steder
- levere til godkjent varig deponi/mottak med egne rutiner for håndtering av denne typen spesialavfall

Massene skal under ingen omstendigheter benyttes i annen jordproduksjon eller der det skal plantes flerårige vekster.

Rapportering

Tiltakshaver bør kreve rapportering. Ta stilling til hvor ofte logg skal leveres.

- Utarbeid oversikter over hvilke tiltak som har blitt gjennomført, hva som gjenstår av arbeider og dato for hvert tiltak føres fortløpende for hver forekomst for hver bekjempelsesrunde (se forslag til logg på side 4).
- Dersom det oppdages nye forekomster eller utvidelser av eksisterende, bør disse tegnes inn på kart og beskrives (dato oppdaget, mengde, utviklingsstadium) og rapporteres til tiltakshaver. Hvis det oppdages forekomster på andres forvaltningsområder som ikke er tilstrekkelig bekjempet, bør også disse rapporteres slik at de ikke bidrar til ytterligere spredning.
- Bygge- og gravearbeider på eller ved kjente forekomster må rapporteres slik at tiltakshaver kan gjøre utbygger kjent med eventuell fare for spredning.

Se forslag til registrering på side 6.

Registrering av forekomster av parkslirekne (eksempel)

Lokalitet	Dato for tiltak	Bekjempelsesmetode	Mengde før tiltak	Status etter tiltak	Merknad

Forklaring til kolonnene:

- Lokalitet: Beskrivelse av stedet.
- Mengde: få, middels mange eller mange planter
- Status etter tiltak: Angi det umiddelbare resultat av tiltaket eller mengde planter som står igjen. For eksempel "ingen planter igjen", "alle planter kappet ned", "alle planter påført glyfosat"
- Merknad: Andre ting som kan være nyttig. For eksempel naturbeskrivelse (skog, eng, landbruksareal, veikant, bekk, nær hager)

Det anbefales at alle funn av parkslirekne legges inn i www.artsobservasjoner.no

Inger Sundheim Fløistad er forsker ansatt i Bioforsk Plantehelse og FAGUS-rådgiver.

Dette faktaarket er sist oppdatert: 08.06.2010
Sjekk www.fagus.no/publikasjoner for siste utgave.

Kilder:

Alberternst, B. og H.J. Böhmer. 2006. NOBANIS – Invasive Alien Species Fact Sheet – *Fallopia japonica*. From: Online Database of the North European and Baltic Network on Invasive Alien Species – NOBANIS www.nobanis.org. 22/08/2007.

Invasive Species Specialist Group: www.issg.org

Dette FAGUS Fakta er utgitt av FAGUS med finansiell støtte fra Direktoratet for naturforvaltning.